

Advies Wet testen bij vertrek

ONDERZOEK ONDER DWANG BIJ VERTREK OF DE VREEMDELING
LIJDT AAN EEN BESMETTELIJKE ZIEKTE

Wetsadvies

1. Inleiding

Dit advies gaat over het voorstel tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 (Vw 2000) om te voorzien in de mogelijkheid bij uitzetting of overdracht (hierna: vertrek) te onderzoeken of een vreemdeling lijdt aan een ernstige besmettelijke ziekte (Wet testen bij vertrek).

De adviesraad doet in dit advies de volgende aanbevelingen:

Noodzaak en proportionaliteit

- *Leg in artikel 63b Vw 2000 enkel de wettelijke basis voor het gedwongen testen op coronavirusinfecties vast.*
- *Wijzig het eerste lid van artikel 63b Vw 2000 in: '1. De vreemdeling werkt mee aan onderzoek naar coronavirusinfecties indien dit als vereiste wordt gesteld voor vertrek uit Nederland.'*

Rechtsbescherming tegen gedwongen testen

- *Neem in de memorie van toelichting op dat het oordeel van de bestuursrechter over een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening hangende bezwaar mag worden afgewacht voordat een gedwongen test naar besmettelijke ziektes wordt uitgevoerd.*

Waarborgen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer

- *Neem de nadere uitwerking van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de ministeriële regeling op in de memorie van toelichting.*

2. Inhoud van het wetsvoorstel

De regering vindt het voor een geloofwaardig en houdbaar migratiebeleid van belang, dat vreemdelingen die niet vrijwillig gehoor geven aan de op hen rustende vertrekplicht, kunnen worden gedwongen Nederland te verlaten. In de COVID-19-epidemie zijn landen, als voorwaarde voor inreis, gaan werken met een coronatest- of vaccinatievereiste. Gedwongen verwijdering is op dit moment niet mogelijk als een coronatest wordt vereist en de vreemdeling zich verzet tegen het afnemen van een test. Onder de huidige Nederlandse wet- en regelgeving zijn een coronatest en het verstrekken van testuitslagen en vaccinatiegegevens niet afdwingbaar. Deze wet voorziet door invoeging van artikel 63a in de Vw 2000 in een algemene wettelijke basis voor het gedwongen afnemen van een test bij een vreemdeling naar besmettelijke ziektes en mededeling van de uitkomst van de test aan de minister van Justitie en Veiligheid (hierna: minister van JenV).

In artikel 63b Vw zijn waarborgen ingebouwd voor een zorgvuldig verloop van de gedwongen test en voor de rechtsbescherming van de vreemdeling:

- De vreemdeling wordt tijdig geïnformeerd over de verplichting om mee te werken aan het testen en over de mogelijkheid dat het onderzoek tegen zijn wil wordt uitgevoerd;

- De minister van JenV vergewist zich er - op basis van het oordeel van een arts - van, of de te verwachten gevolgen en risico's van het onderzoek voor de gezondheid van de vreemdeling in de weg staan aan het uitvoeren van het onderzoek tegen de wil van de vreemdeling;
- Het onderzoek wordt uitgevoerd op de voor een vreemdeling minst ingrijpende wijze;
- Bij ministeriële regeling worden regels gesteld ter waarborging van de persoonlijke levenssfeer van de vreemdeling en over de te verwerken persoonsgegevens over zijn gezondheid;
- De beslissing om een vreemdeling te testen wordt aangemerkt als een feitelijke handeling bedoeld in artikel 72, derde lid, Vw 2000.¹ Dit betekent dat de vreemdeling tegen de beslissing bezwaar kan maken en een voorlopige voorziening kan vragen bij de bestuursrechter.

3. Beoordeling van het voorstel

3.1 Noodzaak en proportionaliteit

Het voorgestelde artikel 63a Vw 2000 geeft een wettelijke grondslag voor het onder dwang testen of een vreemdeling lijdt aan een ernstige besmettelijke ziekte. Hoewel de directe aanleiding voor het wetsvoorstel wordt gevormd door de behoefte om na het uitbreken van de COVID-19-epidemie bij vertrek te kunnen testen op corona, is de reikwijdte van artikel 63a Vw 2000 groter. Deze bepaling biedt een grondslag om ook testen uit te voeren naar andere besmettelijke ziektes en dus op andere wijze dan met een coronatest. In de toekomst zou deze bepaling bijvoorbeeld ook de grondslag kunnen zijn om bloed te testen na een gedwongen afname. De adviesraad bekijkt het voorstel vanuit dit bredere toepassingsbereik.

Het onder dwang testen wordt aangemerkt als een inbreuk op het recht tot eerbiediging van de integriteit van het lichaam en de persoonlijke levenssfeer. Die worden beschermd door de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 3 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (zie bijlage 1). Uit de Grondwet en het EVRM volgt dat beperking van grondrechten alleen mogelijk is bij wet in formele zin. Dit wetsvoorstel is nodig om te voorzien in een wettelijke basis voor het testen onder dwang. Hiermee worden genoemde grondrechten beperkt. Beperking van grondrechten is alleen toegestaan als hiermee een legitiem doel wordt gediend. De Nederlandse Staat heeft belang bij het voeren van een effectief migratiebeleid. Onmisbaar element daarin is de mogelijkheid om vreemdelingen, die geen recht hebben op verblijf in Nederland en niet vrijwillig willen vertrekken, gedwongen te kunnen verwijderen. Het voeren van een effectief terugkeerbeleid is naar het oordeel van de adviesraad een legitiem doel.

---

¹ Artikel 72, derde lid, Vw 2000: Voor de toepassing van deze afdeling wordt met een beschikking tevens gelijkgesteld een handeling van een bestuursorgaan ten aanzien van een vreemdeling als zodanig.

Beperking van grondrechten is alleen toegestaan als er een redelijke verhouding bestaat tussen de beperking en dit legitieme doel: de maatregel dient noodzakelijk en proportioneel te zijn.² Met betrekking tot de noodzakelijkheid wordt in de memorie van toelichting aangegeven dat in ieder individueel geval gekeken wordt naar alternatieven voor gedwongen testen. Indien het land waarnaar wordt verwijderd of overgedragen genoeg neemt met een periode van vrijwillige quarantaine voor vertrek zal niet tot gedwongen testen worden overgegaan. Zijn er geen alternatieven, dan is gedwongen testen noodzakelijk om het vertrek te kunnen realiseren.

De memorie van toelichting lijkt ervan uit te gaan dat indien er geen medische belemmeringen zijn voor het gedwongen afnemen van een test, het gedwongen afnemen van een test proportioneel is. De adviesraad constateert dat dit wetsvoorstel een algemene wettelijke basis creëert voor verschillende soorten testen naar alle besmettelijke ziektes. Voor ieder type test is naar het oordeel van de adviesraad een afzonderlijke proportionaliteitstoets noodzakelijk. De coronatest bestaat uit een gedwongen diepe neus- en keelafname. Andere type testen kunnen een grotere inbreuk op de lichamelijke integriteit maken, zoals het gedwongen afnemen van bloed. Daarnaast kan de migrant principiële en/of levensbeschouwelijke bezwaren hebben tegen zowel het gedwongen afnemen als het ontvangen van de uitslag van een (bloed)test naar ernstige besmettelijke ziekten die een inbreuk maakt op het recht op respect voor de persoonlijke levenssfeer. Daarom beveelt de adviesraad aan om de wettelijke basis voor het gedwongen testen te beperken tot de test op coronavirusinfecties. Omdat Nederland COVID-19 inmiddels heeft afgeschaald als besmettelijke infectieziekte³ kan het bij bestemmingslanden zoals Niger en Bangladesh aandringen om eveneens het testen niet langer te vereisen of ten minste een minder invasieve afnamemethode of een vrijwillige quarantaine toereikend te achten.

Aanbeveling

- *Leg in artikel 63b Vw 2000 enkel de wettelijke basis voor het gedwongen testen op coronavirusinfecties vast.*
- *Wijzig het eerste lid van artikel 63b Vw 2000 in: '1. De vreemdeling werkt mee aan onderzoek naar coronavirusinfecties indien dit als vereiste wordt gesteld voor vertrek uit Nederland.'*

3.2 Rechtsbescherming tegen gedwongen testen

In de memorie van toelichting wordt toegelicht dat het voornemen om te testen onder dwang aangemerkt kan worden als een feitelijke handeling bedoeld in het

² Voorlichting over de grondrechtelijke aspecten van (voor)genomen crisismaatregelen, Afdeling Advisering van de Raad van State, W04.20.0139/1/V0, p. 12.

³ Op 16 juni 2023 is COVID-19 als infectieziekte afgeschaald in de Wet Publieke Gezondheid: [A-status COVID-19 vervalt | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#).

derde lid van artikel 72 Vw 2000. Tegen zo'n handeling kan bezwaar worden gemaakt en een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening (vovo-verzoek) worden ingediend. Van daadwerkelijke rechtsbescherming is alleen sprake indien met de uitvoering van het testen onder dwang wordt gewacht totdat op het bezwaar is beslist of de rechter over het vovo-verzoek heeft geoordeeld. In de memorie van toelichting wordt vooruitgelopen op het oordeel van de bestuursrechter. In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat het niet erg voor de hand ligt dat de vreemdeling iets zal aanvoeren dat de rechter tot een andere inschatting zal brengen dan dat de test onder dwang mag worden afgenomen. De toelichting voegt hier nog aan toe dat een andere mogelijkheid is dat een vreemdeling het testen onder dwang na afloop bij de rechter aan de orde stelt. In de toelichting wordt gesuggereerd dat het oordeel van de rechter niet hoeft te worden afgewacht voordat de test gedwongen wordt afgenomen.⁴

De adviesraad is van oordeel dat alleen sprake is van effectieve rechtsbescherming als het oordeel van de rechter op een vovo-verzoek voor uitvoering van de test wordt afgewacht. De minister van JenV kan desgewenst de rechtbank verzoeken om het vovo-verzoek met spoed te behandelen. In de toelichting van het wetsvoorstel zou expliciet moeten worden vermeld dat een vovo-verzoek mag worden afgewacht voordat de test gedwongen wordt uitgevoerd. Het mogelijke argument dat hiermee de bezwaar- en beroepsprocedure kunnen worden ingezet om de test en daarmee de realisering van het vertrek te frustreren, weegt niet op tegen het fundamentele karakter van het recht op een effectief rechtsmiddel tegen een vermeende schending van grondrechten.

Aanbeveling

- *Neem in de memorie van toelichting op dat het oordeel van de bestuursrechter over een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening hangende bezwaar mag worden afgewacht voordat een gedwongen test naar besmettelijke ziektes wordt uitgevoerd.*

3.3 Waarborgen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer

In artikel 63b, negende lid, Vw 2000 is vastgelegd dat de uitkomst van de beoordeling van de test en het onderzoek naar de risico's van de test voor de vreemdeling worden gedeeld met de minister van JenV. Artikel 107a, tweede lid, Vw 2000 vormt de wettelijke grondslag om de uitkomst van de test te kunnen delen met derden die betrokken zijn bij de uitvoering van de Vw 2000. Het betreft zowel autoriteiten van het land waarnaar de vreemdeling wordt verwijderd, als de vervoerder. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld ter waarborging van de persoonlijke levenssfeer van de vreemdeling en de te verwerken

---

⁴ Memorie van toelichting, consultatiefase, p. 13.

persoonsgegevens over zijn gezondheid. Ingevolge het derde lid van artikel 107a Vw 2000 wordt daarbij in ieder geval geregeld:

- a. op welke wijze de verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt;
- b. op welke wijze door passende technische en organisatorische maatregelen deze gegevens worden beveiligd tegen verlies en onrechtmatige verwerking;
- c. welke gegevens, aan welke personen of instanties, voor welk doel en op welke wijze worden verwerkt;
- d. op welke wijze wordt gewaarborgd dat de verwerkte persoonsgegevens slechts worden verwerkt voor het doel waarvoor ze zijn verzameld of voor zover het verwerken met dat doel verenigbaar is, alsmede hoe daarop wordt toegezien.

Het belang van de uitwerking van deze waarborgen is groot omdat het de bescherming van de persoonlijke levenssfeer betreft en de in het geding zijnde persoonsgegevens van medische aard zijn en worden verstrekt aan autoriteiten van andere landen en private organisaties. De adviesraad beveelt daarom aan om de ministeriële regeling nader toe uit te werken in de memorie van toelichting.

Aanbeveling

- *Neem de nadere uitwerking van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de ministeriële regeling op in de memorie van toelichting.*

Bijlage 1
Juridisch kader

Grondwet

Artikel 10

1. Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.
2. De wet stelt regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens.
3. De wet stelt regels inzake de aanspraken van personen op kennisneming van over hen vastgelegde gegevens en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt, alsmede op verbetering van zodanige gegevens.

Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Artikel 8

1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Handvest van de grondrechten van de EU

Artikel 3

1. Eenieder heeft recht op lichamelijke en geestelijke integriteit.
2. In het kader van de geneeskunde en de biologie moeten met name in acht worden genomen:
  - a) de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene, volgens de bij de wet bepaalde regels;
  - b) het verbod van eugenetische praktijken, met name die welke selectie van personen tot doel hebben;
  - c) het verbod om het menselijk lichaam en bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel aan te wenden;
  - d) het verbod van het reproductief kloneren van mensen.

De Adviesraad Migratie

De Adviesraad Migratie is een onafhankelijk adviesorgaan ingesteld bij wet en adviseert regering en parlement in brede zin over migratie. De advies- en kennisproducten gaan over wetgeving, beleid en strategie.

Colofon

'Advies Wet testen bij vertrek'

Uitgave van de Adviesraad Migratie, Den Haag juni 2023

Uitgebracht aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Adviesraad Migratie

Turfmarkt 147

2511 DP Den Haag

www.adviesraadmigratie.nl

secretariaat.acvz@minjenv.nl

06 - 46 84 09 07